

Noord-Korea: Een tikkende tijdbom?

Rogier van Voorden, SEN Foundation, juni 2013

De onlangs toegenomen spanningen op het Koreaans schiereiland zorgen voor nieuwe onrust in Noordoost-Azië. Eind 2011 is in Noord-Korea een nieuwe leider aan de macht gekomen. Hij volgde zijn vader Kim Jong-il op die in december 2011 overleed. Kim Jong-un heeft sinds zijn aantreden een aantal maatregelen genomen om zijn leiderschap te verstevigen. Kim Jong-il had nog goede banden met China en zat regelmatig aan de onderhandelingstafel met Zuid-Korea. Daarnaast had hij afgesproken het nucleaire programma van Noord Korea stil te leggen. De kerncentrale in Yongbyon werd gesloten en er leken betere tijden aan te komen voor de bevolking van Noord-Korea.

Helaas bleek dit een utopie. Door toedoen van Kim Jong-un werden militaire tests hervat en werd alle communicatie met Zuid-Korea verbroken. Dit heeft tot gevolg dat de situatie voor de Noord-Koreaanse bevolking alsmaar verslechtert. Volgens verschillende wetenschappers zitten tussen de 100.000 en 200.000 mensen in strafkampen verspreid over Noord Korea. De Noord-Koreaanse bevolking leeft onder erbarmelijke omstandigheden en moet geholpen worden door de internationale gemeenschap. De vraag is alleen hoe dit gedaan kan worden.

De rol van China

China heeft nog enige invloed op Noord-Korea. China en Noord-Korea delen een historische achtergrond met elkaar. Doordat beide regimes gebaseerd zijn op communistische denkbeelden was er vooral in het verleden een goede band tussen beide landen. Kim Il-sung, de eerste leider van Noord Korea, kwam minimaal één keer per jaar in China. Kim Il-sung heeft ook 20 jaar in China gestudeerd. De relatie verslechterde steeds meer ten tijde van het bewind van Kim Jong-il, de zoon van Kim Il-sung (Pollack, Brookings-Tsinghua Center, 2013).

De relatie is het afgelopen jaar nog meer verslechterd. In tegenstelling tot zijn vader en opa is Kim Jong-un nog nooit in China geweest. Ook heeft hij nog geen bezoek gepland sinds hij de leider van Noord-Korea is geworden. Daarnaast heeft Noord-Korea de nieuw aangestelde regering van China nog niet officieel gefeliciteerd. Hierdoor staan op de korte termijn ook geen staatsbezoeken tussen beide landen gepland (Dong, Brookings-Tsinghua Center, 2013).

Een andere reden is het opnieuw opstarten van het nucleaire kernprogramma in Noord-Korea. Zowel China als de VS zullen niet accepteren dat Noord-Korea op den duur kernwapens kan produceren. Hierdoor zou de gehele regio worden meegesleept in het conflict en dat wil China absoluut voorkomen. Dit heeft de nieuwe leider van China, Xi Jinping, al verwoord in april 2013 (Perlez, New York Times, 2013).

Naast de politieke samenwerking heeft China ook grote invloed op de Noord-Koreaanse economie. China is een van de weinige landen die nog handel drijven met Noord-Korea. Voor Noord-Korea is deze handel van levensbelang. Door de internationale sancties staat het land onder grote economische druk. Noord-Korea exporteert elk jaar voor 6 miljard dollar aan goederen naar China. Dit lijkt misschien weinig, maar voor een land dat bijna volledig geïsoleerd is, is dit een enorme hoeveelheid (Pollack, Brookings-Tsinghua Center, 2013).

Waar de relatie tussen Noord-Korea en China is verslechterd, is de relatie met Zuid-Korea verbeterd. Ook Zuid-Korea heeft een nieuwe regering onder leiding van Park Guen-Hye. President Park heeft wel meteen de nieuwe regering van China gefeliciteerd en officiële bezoeken gepland. Hiermee lijkt China aan te geven dat men ook meer toenadering met Zuid-Korea zoekt. Ook de economische belangen spelen voor Zuid-Korea mee. Elk jaar exporteert Zuid-Korea voor 225 miljard dollar aan goederen naar China. Hierdoor is China de nummer één handelspartner van Zuid-Korea. Een verbeterde relatie zou voor een extra economische stimulans kunnen zorgen (Pollack, Brookings-Tsinghua Center, 2013).

Door de verbeterde relatie met Zuid-Korea, heeft de Chinese regering ook gesproken met president Obama en de minister van Buitenlandse Zaken Kerry. De nieuwe leiders in China, onder leiding van Xi Jinping, hebben laten blijken dat Noord-Korea op moet passen niet helemaal geïsoleerd te raken. In een toespraak in mei 2013 zei Jinping dat Noord-Korea moet stoppen met het nucleaire programma en weer aan de onderhandelingstafel moet plaatsnemen. Hieruit blijkt dat de nieuwe Chinese regering een assertiever buitenlandsbeleid voert dan voorheen.

Jinping zegt hierover het volgende: “The denuclearization of the Korean Peninsula and lasting peace on the peninsula is what the people want and also the trend of the times”. Jinping gaat daarna nog verder door te benadrukken wat volgens China de oplossing is: “The Chinese position is very clear: no matter how the situation changes, relevant parties should all adhere to the goal of denuclearization of the peninsula, persist in safeguarding its peace and stability, and stick to solving problems through dialogue and consultation” (Perlez, New York Times, 2013).

De rol van de Verenigde Staten

De VS hebben de afgelopen tijd met militair machtsvertoon geprobeerd Noord-Korea in toom te houden. De VS zijn bang dat Noord-Korea kernwapens zal gebruiken om Amerikaanse steden aan te vallen. Daarnaast is er een kans dat Noord-Korea de kernwapentechnologie doorspeelt aan Iran.

John Kerry is snel na zijn aanstelling als minister van Buitenlandse Zaken al naar China gegaan om te praten over het conflict op het Koreaans schiereiland. Waar de VS en China op korte termijn dezelfde oplossing willen, verschillen zij op de lange termijn van mening. Beide landen willen voorkomen dat Noord-Korea op korte termijn kernwapens ontwikkelt. Waar China in het verleden nog weleens is verweten niet genoeg druk uit te oefenen op Noord-Korea, is dit met de aanstelling van de nieuwe regering veranderd (Pollack, Brookings Institute, 2013).

Kerry (2013) verwoordt dit als volgt: “They simply have to be prepared to live up to their international obligations and standards, which they have accepted, and make it clear they will move to denuclearization as part of the talks, and those talks can begin,”. “But they have to be really serious” (Gordon, New York Times, 2013).

Waar China een oorlog tussen Noord-Korea en Zuid-Korea absoluut wil voorkomen, steunt de VS al jarenlang Zuid-Korea op politiek en militair gebied. De VS hebben 28.500 Amerikaanse soldaten gestationeerd in Zuid-Korea. Naast de 650.000 Zuid-Koreaanse troepen is dit aantal echter gering. Om China tegemoet te komen is het aantal Amerikaanse soldaten de laatste jaren teruggelopen. Dit laat zien dat zowel China als de VS meer openstaan voor elkaars opvattingen (Pollack, Brookings-Tsinghua Center, 2013).

De VS blijven bij hun standpunten dat het Noord-Koreaanse regime drastisch moet veranderen wil het een normale relatie opbouwen met de internationale gemeenschap. Het aan banden leggen van het nucleaire programma, een normale relatie met Zuid-Korea en het voorkomen van verdere onrust in de regio zijn belangrijke punten van het Amerikaanse beleid (Bush, Brookings Institute, 2013).

De rol van de VN

De VN spelen in het conflict een bescheiden rol. Aangezien landen zich individueel bezighouden met het conflict kunnen de VN niet veel doen. De VS proberen via de VN Veiligheidsraad al jaren sancties op te leggen aan Noord-Korea. In maart 2013 is de VN Veiligheidsraad met een nieuwe resolutie gekomen waarin nieuwe en strengere sancties zijn opgenomen voor Noord-Korea. In resolutie 2094 wordt vooral de nucleaire proef van februari 2013 scherp veroordeeld. Daarnaast zijn er extra economische sancties tegen Noord-Koreaanse ondernemingen en personen aangenomen. Resolutie 2094 kreeg internationaal veel aandacht omdat deze unaniem is aangenomen. Door de unanieme aanname van de resolutie laat China merken dat het Noord-Korea niet onvoorwaardelijk steunt (Rice, 2013).

Internationale Hulp

De Noord-Koreaanse bevolking buiten Pyongyang leeft in grote armoede. Het World Food Program (WFP) en de Food and Agriculture Organization (FAO) hebben hulpprogramma's opgezet, maar deze zijn lang niet zo effectief als ze moeten zijn. Veel voedsel komt niet of nauwelijks terecht bij de bevolking (bijlage 1). In vergelijking met 2012 laat bijlage 2 zien dat de situatie in 2013 steeds schrijnender wordt. Tevens zorgt de oplopende spanning in de regio voor een daling van internationale hulp (WFP, 2013).

Daarnaast hebben Chinese onderzoekers vastgesteld dat de hulp naar de verkeerde mensen gaat. De regerende elite zorgt ervoor dat het voedsel onder de bevolking wordt verdeeld. Hierdoor worden grote groepen mensen die echt hulp nodig hebben niet bereikt. Zolang de elite het voedsel blijft distribueren, kan de Noord-Koreaanse bevolking niks anders doen dan het huidige regime blijven steunen (Dong, Brookings-Tsinghua Center, 2013).

Oplossingen

Een oplossing van het conflict tussen Noord- en Zuid-Korea lijkt ver weg. Mede door het machtsvertoon van Kim Jong-un is het onrustig in de gehele regio. Wel moet worden opgemerkt dat bij alle betrokken partijen veranderingen hebben plaatsgevonden. Zowel Noord- als Zuid-Korea, China en de VS hebben nieuwe regeringen en/of een nieuwe minister van Buitenlandse Zaken.

Volgens zowel Chinese als Amerikaanse onderzoekers ligt de oplossing bij China. China is het enige land dat politiek en economisch druk kan uitoefenen op Noord-Korea. Onderzoekers stellen dat het Noord-Koreaanse regime waarschijnlijk al was verdwenen als China geen buurland zou zijn van Noord-Korea. Doordat China zich harder opstelt richting Noord-Korea, moet dit op de lange termijn ook consequenties hebben voor het regime in Noord-Korea. China wil er voor zorgen dat Noord-Korea terugkeert naar de onderhandelingstafel, waar naar een vreedzame oplossing kan worden gezocht. Noord-Korea wil alleen onderhandelen als de internationale gemeenschap erkent dat het een nucleaire staat is.

China en de VS zullen nooit accepteren dat Noord-Korea een kernwapen heeft. Als hierdoor de spanning zo hoog oploopt dat er een tweede Koreaanse oorlog ontstaat, dan zal dit het einde betekenen van het Noord-Koreaanse regime volgens onderzoekers. De VS en Zuid-Korea hebben al plannen opgesteld om Noord-Korea snel uit te schakelen (Lieber & Press, 2013). Pollack (Huanqiu, 2013) is van mening dat er een groot verschil is tussen het starten van een oorlog en het dreigen met oorlog. Hierdoor kan het Noord-Koreaanse regime blijven bestaan. Het regime gebruikt zelf ook de dreiging met oorlog om de Noord-Koreaanse bevolking in toom te houden.

Onderzoekers zijn het erover eens dat wanneer China en de VS hun geschillen over hoe men dit conflict moet oplossen opzij zetten en de rijken sluiten, Noord-Korea binnen niet al te lange tijd implodeert. Een begin hiervan is de unaniem aangenomen resolutie 2094 in maart 2013. Ook op andere terreinen moeten China en de VS compromissen sluiten. Een verdere terugtrekking van Amerikaanse troepen uit de regio kan hierbij helpen. Daarnaast zou China Noord-Korea nog meer economisch onder druk kunnen zetten (Dong, Brookings-Tsinghua Center, 2013).

Een andere manier om van het Noord-Koreaanse regime af te komen is om ervoor te zorgen dat het regime ineens stort door invloeden van buitenaf. Volgens Chinese wetenschappers zullen invloeden van buitenaf ervoor zorgen dat het regime uiteindelijk van binnenuit ineenklapt. Als de bevolking via verschillende mediakanalen steeds meer te weten komt over de verhalen van buiten Noord-Korea, kan dit een kettingreactie veroorzaken. Toen China in 1980 ook een meer open beleid ging voeren met het buitenland, betekende dit een kentering in de levenswijze voor de Chinese bevolking. Dit zou ook kunnen gebeuren met de Noord-Koreaanse bevolking. Het grote nadeel van deze oplossing is dat men geen idee heeft of en wanneer dit gebeurt.

Tot slot moet worden gekeken naar de hoeveelheid wapens en grote aanwezigheid van troepen op het Koreaans schiereiland. Wetenschappers verschillen van mening of er een gewapend conflict zou

kunnen uitbreken. Volgens hoogleraar Koreanistiek aan de Universiteit Leiden, Remco Breuker, ligt het gevaar bij de hoeveelheid troepen en niet bij de lancering van raketten. Noord-Korea beschikt over een leger van 1,2 miljoen soldaten. Als deze soldaten worden ingezet, dan behoort een aanval op Seoul tot de mogelijkheden. Volgens Breuker (NOS, 2013) worden raketten neergehaald door Zuid-Korea, de VS of Japan als deze worden afgeschoten (NOS, 2013).

Daarnaast denkt Breuker wel dat Noord-Korea de eerdere testen met een satelliet voor militaire doeleinden zal gebruiken. Ook waarschuwt Breuker dat een afgeschoten Noord-Koreaanse raket die uit koers raakt, neergehaald kan worden door Zuid-Korea, de VS of Japan. Hierdoor zou een militair conflict kunnen ontstaan. Breuker (NOS 2013) is van mening dat ook deze testen moeten worden gezien als machtsvertoon. "Het is duidelijk een publiciteit show. Noord-Korea wil laten zien dat het zelfs met de sancties in staat is om dit te doen. En om te tonen dat het bewind, ondanks het voedseltekort, de touwtjes in het land stevig in handen heeft" (NOS, 2013).

Conclusie

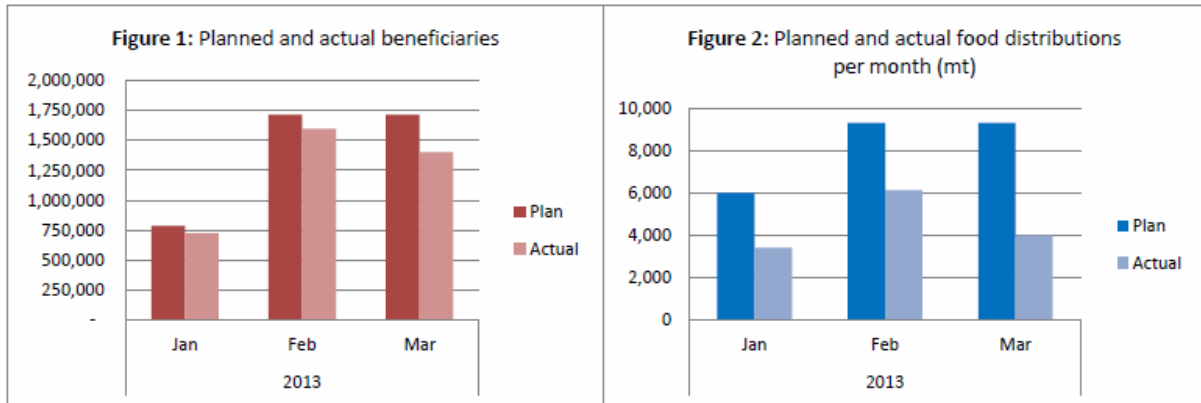
Ondanks de onrustige tijd waarin Noord-Korea het nucleaire programma hervatte, de gemeenschappelijke fabrieken met Zuid-Korea in Kaesong sloot en de enige directe communicatie lijn met Zuid-Korea verbrak, gaf Noord-Korea onlangs aan dat men weer wil gaan onderhandelen over vrede.

Er waren al voorzichtige gesprekken tussen beide landen gepland, maar deze werden op het laatste afgeblazen. Er lijkt een trend te ontstaan waarin Noord-Korea eerst met veel machtsvertoon wil laten zien waartoe het land in staat is, voor het weer aan de onderhandelingstafel wil aanschuiven. Als de onderhandelingen weer dreigen te mislukken zal Noord-Korea opnieuw militaire tests uitvoeren om de druk op de internationale gemeenschap hoog te houden.

Het Noord-Koreaanse regime wil door volledige isolatie en een streng bewind zichzelf in het zadel houden. De vraag blijft hoe lang China en de VS erover doen om tot een gezamenlijke aanpak te komen, waardoor het conflict wordt opgelost. Mocht het regime toch ineens storten, moet worden bekeken wat het best gedaan kan worden. Aan te raden is om China hierin het initiatief te laten nemen, zonder de Zuid-Koreaanse belangen te schenden. De VS kunnen op de achtergrond een diplomatieke rol blijven spelen, maar zullen alle troepen moeten terugtrekken als er een verenigd Korea ontstaat. Dit zou voor de Noord-Koreaanse bevolking een positieve ontwikkeling zijn.

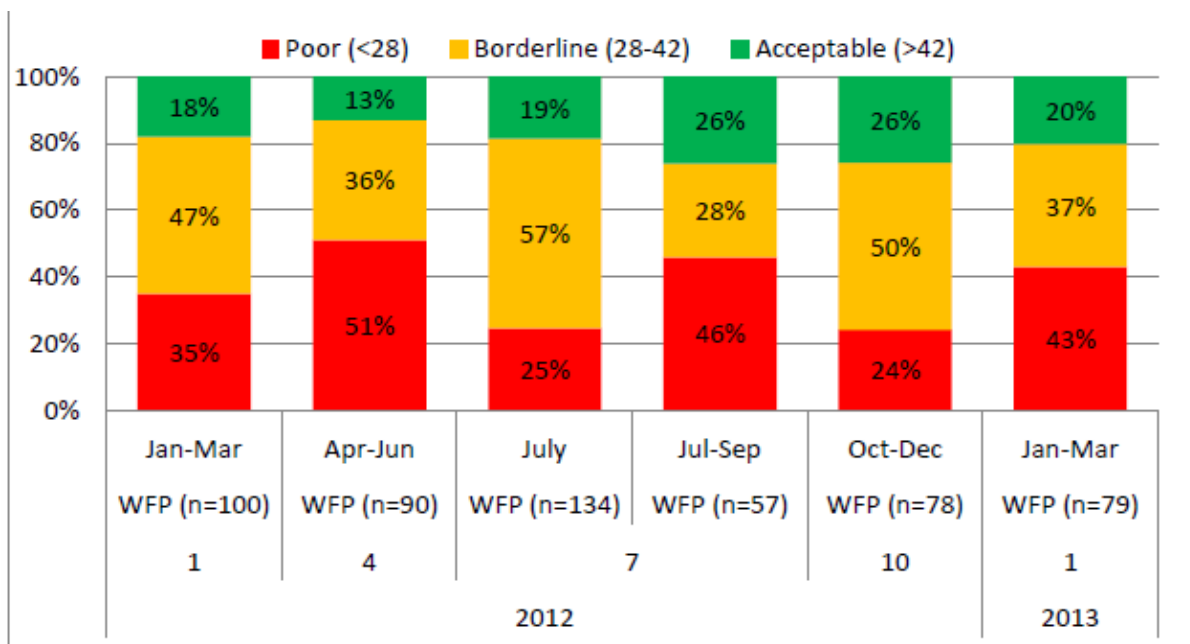
Bijlagen

Bijlage 1: Voedseldistributie WFP in Noord Korea 2013

Note: Planned beneficiary number in January was lower as primary schools and kindergartens were on winter break

Bijlage 2: Consumptie van voedsel per huishouden in 2012 en 2013

Literatuurlijst

- Breuker, R. (2013) Lancing N-Korea 'verkapte test', NOS, via de website: <http://nos.nl/artikel/361482-lancing-nkorea-verkapte-test.html>
- Bush III R. C. (2013) North Korea's Turn to Diplomacy: Resuming the Six-Party Talks? Brookings Institute, via de website: <http://www.brookings.edu/blogs/up-front/posts/2013/05/24-north-korea-transition-diplomacy-bush>
- Gordon, M. R. & Sang-Hun C. (2013) In Seoul, Kerry Warns North Korea Against Missile Test, New York Times, via de website: <http://www.nytimes.com/2013/04/13/world/asia/in-seoul-kerry-warns-north-korea-against-missile-test.html>
- Lieber, G. A. & Press, D. G. (2013) The Next Korean War, *Conflict With North Korea Could Go Nuclear -- But Washington Can Reduce the Risk*, Foreign Affairs, via de website: <http://www.foreignaffairs.com/articles/139091/keir-a-lieber-and-daryl-g-press/the-next-korean-war>
- Perlez, J. (2013) China Bluntly Tells North Korea to Enter Nuclear Talks, New York Times, via de website: http://www.nytimes.com/2013/05/25/world/asia/china-tells-north-korea-to-return-to-nuclear-talks.html?_r=1&
- Pollack (2013) Huanqiu.com, via de website: <http://v.huanqiu.com/f/201304/20130424115309.shtml>
- Pollack, J. & Dong, W. (2013) North Korea through Chinese Eyes, Brookings-Tsinghua Center, via de website: http://www.brookings.edu/events/2013/04/23-north-korea-china#ref-id=20130423_BTC_NorthKorea
- Pollack, J. (2013) Obama, Xi and North Korea: The Long Overdue Conversation, Brookings Institute, via de website: <http://www.brookings.edu/blogs/up-front/posts/2013/06/04-north-korea-obama-xi-jinping-meetings-pollack>
- Rice, S. E. (2013) FACT SHEET: UN Security Council Resolution 2094 on North Korea, U.S. Permanent Representative to the United Nations, via de website: <http://usun.state.gov/briefing/statements/205698.htm>
- United Nations World Food Program (2013) Democratic People's Republic of Korea, *Protracted Relief and Recovery Operation (PRRO) 200114 "Nutrition Support for Women and Children in DPRK"*, PRRO 200114 Quarterly M&E Bulletin, January to March 2013.